ENIGE OPMERKINGEN OVER HET VOORKOMEN VAN ZEEVOGELS BIJ NOORDWIJK VERGELEKEN MET GEGEVENS UIT "DE VOGELS VAN TERSCHELLING"

De laatste jaren verschijnen er aan de lopende band boeken en boekjes die een overzicht geven van de vogelstand in een bepaald gebied. De bekendste boeken zijn wel de "Avifauna van Noord-Brabant", de "Avifauna van Midden-Nederland" en de "Broedvogels van Noord-Holland-Noord". Eerder verschenen al een Avifauna van de Nederlandse provincie Limburg; de "Avifauna van Texel" en de "Vogels van Terschelling".

Bij sommige van deze boeken is eerst nauwkeurig inventarisatieonderzoek verricht alvorens tot publicatie werd overgegaan. Helaas zijn er ook boekjes verschenen die alleen maar een overzicht geven van alle gepubliceerde waarnemingen uit een bepaald gebied, zonder dat er speciaal inventarisatieonderzoek aan vooraf ging. Van dit soort overzichten is de "Avifauna van Walcheren" wel het meest sprekende voorbeeld.

Van alle streekavifauna's die een kustgebied behandelen, geeft alleen het boek over de vogels van Terschelling een vrij goede indruk van het voorkomen van zeevogels. Uit de Avifauna's van Walcheren, Texel, Vlieland en Schiermonnikoog blijkt dat de samenstellers van deze boekjes het waarnemen boven zee nogal verwaarloosd hebben. Nu was het voor de heer J.J.C.Tanis, de samensteller van "De Vogels van Terschelling", ook niet zo bezwaarlijk om van 1953 tot 1962 zeer vaak even de zee af te turen, daar hij in genoemde periode in het Biologisch Station woonde op slechts 100 m van het strand.

Het blijft altijd een moeilijke taak om zeetrekgegevens van de ene plaats te vergelijken met die van een andere plaats. Daarnaast moet opgemerkt worden, dat de gegevens van Tanis in een andere periode verzameld zijn dan mijn Noordwijkse gegevens (68-74).

Iedereen die regelmatig aan het strand komt, zal weten dat het voorkomen van bepaalde soorten van jaar tot jaar enorm kan verschillen. Daar de waarnemingen op beide plaatsen in een behoorlijk aantal jaren verzameld zijn, lijkt het me toch zinvol de meest opvallende zaken hier neer te schrijven.

Duikers

Van de Roodkeelduiker zegt Tanis: trekt door in flinke groepjes tot dicht onder de kust.
Voor Noordwijk gaat dat zeker niet (meer?) op. Een dergelijke omschrijving vinden we nog wel bij Verwey (1920). Of de duikers in de zestiger jaren inderdaad sterk in aantal verminderd zijn, is nog de vraag. Zo werden er op 31-10-1973 op Schiermonnikoog toch nog meer dan honderd duikers geteld. Bij Noordwijk werden op 1-12-1973 ook nog 19 duikers naar het zuiden vliegend waargenomen (in 1 uur). Toch lijkt het er op, dat wat vroeger heel gewoon was n.l. meer dan 10 ex. per uur, tegenwoordig tot de uitzonderingen behoort.

Futen

Bij Noordwijk verblijven in de wintermaanden vaak grote groepen Futen op zee. In sommige winters lopen de aantallen tot in de duizenden. Voor Terschelling worden dergelijke grote aantallen nooit gemeld. Er staat: Vrij talrijk in het najaar, vooral in oktober. In de winter in klein aantal op zee. .
Het is jammer dat Tanis in zijn boek verder geen enkele aanwijzing geeft in welke orde van grootte zijn omschrijvingen als "talrijk", "in klein aantal", geplaatst moeten worden.
De Roodhalsfuut wordt bij Terschelling vooral in de herfst gezien en na vorstperiodes ook geregeld in februari. De Noordwijkse gegevens stemmen hier aardig mee overeen, met dit verschil dat deze fuut ook zonder vorstperiode in februari opvallend vaak wordt opgemerkt.
De Dodaars is bij Terschelling vaak met tientallen tegelijk op zee waar te nemen. Bij Noordwijk wordt deze soort vaak alleen maar bij vorst op zee gezien en dan altijd slechts enkele exemplaren.

Stormvogels
In de periode '53-'62 werd op Terschelling 24x het Vaal Stormvogeltje en 8x het Stormvogeltje gesignaleerd. Dat is toch wel beduidend vaker dan bij Noordwijk, waar ik tot nu toe slechts 1x een Vaal Stormvogeltje zag.
"De vogels van Noordwijk" vermeldt van het Vale Stormvogeltje 10 gevallen en van het Stormvogeltje 5. Deze gegevens zijn echter verzameld van 1900-1972!
Pijlstormvogels werden op Terschelling 7x opgemerkt. Bij Noordwijk werden deze vogels de laatste tijd vrijwel jaarlijks waargenomen, maar dit is vooral toe te schrijven aan de speciale aandacht voor deze vogels. De ervaring heeft geleerd, dat Pijlstormvogels vrij geregeld in september en oktober kunnen verschijnen als er maar een stevige noordwester staat.
De Noordse Stormvogel wordt op Terschelling "vrij vaak" boven de Noordzee gezien. Ook hier is weer geenszins duidelijk in welke getallen deze omschrijving vertaald moet worden. In reeds eerder genoemde periode werden 345 ex. geteld, maar het aantal vondsten en waarnemingen wordt helaas niet vermeld. In ieder geval zal niemand kunnen zeggen, dat de Noordse Stormvogel bij Noordwijk vrij vaak boven zee te zien is.

Jan van Gent
"De vogels van Terschelling" was het eerste boek waarin melding werd gemaakt van flinke trek met soms meer dan honderd exemplaren per dag. Het is zeer merkwaardig dat in de zeer recente "Avifauna van Schiermonnikoog" in het geheel niet gesproken wordt van behoorlijke trek van de Jan van Gent. Dat deze soort bij Noordwijk soms ook met meer dan 100 ex. per dag gezien kan worden, is genoegzaam bekend.

Zeeëenden
Daar de banken voor de Waddeneilanden een zee belangrijke pleisterplaats voor zeeëenden vormen, worden deze vogels uiteraard meer op Terschelling gezien dan voor Noordwijk. Tanis noemt indrukwekkende aantallen, zoals b.v. trekdagen met meer dan 10.000 ex. per dag! De aantalsverhouding Grote Zeeëend : Zwarte Zeeëend is volgens hem ongeveer 1 : 35. Voor Noordwijk gaat dat zeker niet op. Hier worden beduidend minder Grote Zeeëenden gezien, maar dat zou veroorzaakt kunnen worden, doordat Grote Zeeëenden misschien verder uit de kust vliegen. Van de zeeëenden die op "determineerbare afstand" passeren vormen de Grote Zeeëenden echter maar een zeer klein deel.

Dwergmeeuw
De soort werd op Terschelling slechts 28x waargenomen met in totaal 34 ex. Dit is toch wel bijzonder weinig vergeleken met Noordwijk, waar deze soort in voor- en najaar geregeld wordt waargenomen. Af en toe worden zelfs behoorlijke groepjes gezien, zoals 25-3-1972 46 ex. en 30-4-1974.

Drieteenmeeuw
"Trekt regelmatig in klein aantal door" vermeldt Tanis voor Terschelling. Waarschijnlijk heeft Tanis weinig op deze meeuwen gelet bij harde noordwesten winden. Vooral in november kan deze soort dan met tientallen per uur passeren.

Zwarte Stern
Bij Noordwijk is deze soort in de zomer vaak met tientallen tegelijk boven zee te zien. Ook in mei wordt deze stern vaak in kleine groepjes langstrekkend waargenomen (tot 25 ex. per uur). Dit houdt in dat deze soort bij ons beduidend vaker wordt gezien dan op Terschelling, waarvan vermeld wordt "doortrekker in klein aantal, vooral in mei".

Uit het voorgaande blijkt duidelijk hoe moeilijk het is om gegevens van verschillende waarnemers te vergelijken. Het is daarom voor elke waarnemer van belang, dat hij zich zo weinig mogelijk bedient van vage omschrijvingen als: algemeen, in kleine aantal enz. Alleen als deze aanduidingen van een getalswaarde worden voorzien, zullen onze notities ook later gebruikt kunnen worden. Daarom wil het onderzoek naar de avifauna van West-Nederland ook van wat wij nu "algemene" soorten noemen, zoveel mogelijk getalgegevens verzamelen.

Wat het voorkomen van zeevogels betreft, wordt door de Club van Zeetrekwaarnemers gewerkt met z.g.n. uurtotaalkaarten, waarop van alle soorten uurgegevens genoteerd worden. Meer inlichtingen hierover zijn bij ondergetekende verkrijgbaar.
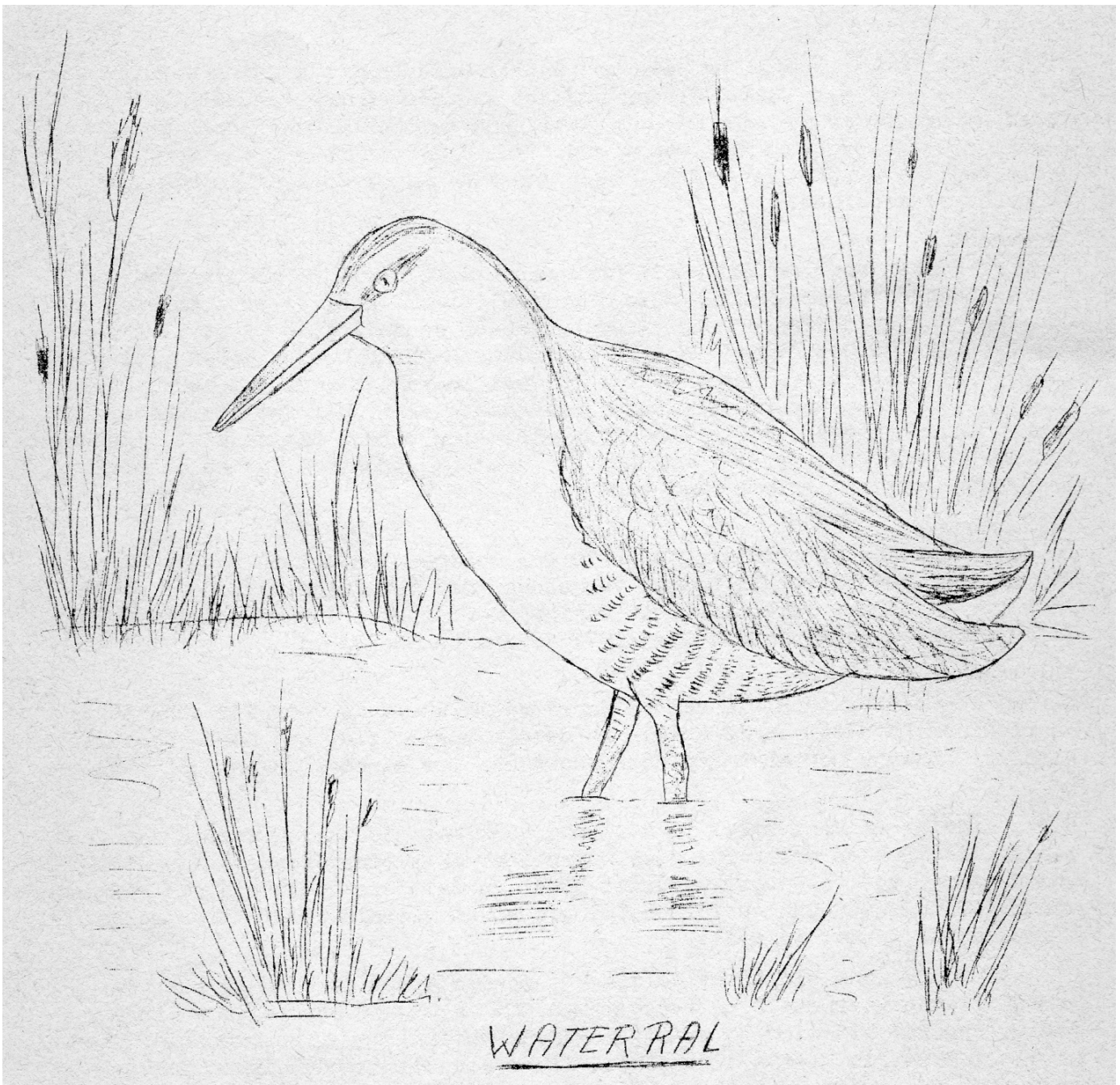
J.van Dijk
L.Hellenberghof 32
te1.7114